

БОРИС АПРИЛОВ

МОРЕТО Е НА ВСИЧКИ

След като го набиха, тримата изчезнаха, а той остана да лежи на уличката. Почти не чувствуваше болки, защото беше много пиян след най-голямото напиване в живота му. В стария бряст шумеше вятър. Шантавото според него градче спеше. Само в близкия цигански квартал крещяха женски гласове. Винаги се е чувствувал безпомощен по северното крайбрежие. Това в южните пристанища не можеше да се случи. Там го познават. Но откъде го знаеха тримата типове, които още след втората бутилка започнаха да му подхвърлят туй-онуй? По-късно, когато се спречкаха, те го нарекоха „контрабандист“. Така започна големият скандал.

Хиената с жълтите зъби каза:

– Наздраве, контрабандист!

Мислеха си, че като е пиян, това ще мине незабелязано. Но той се наклони към тях и запита:

– Някой каза ли нещо?

– Кротко! – отвърна оня с жълтите зъби. – Не се навивай!... Нали не си в далечното плаване?

– Изшиткаха го! – закиска се най-дребният от тях, оня фъстък, дето го нервираше от самото начало.

– Май че имало и шпионаж – подхвърли третият – омразна мутра с големи мръсни уши.

Като се втурна към тях, той понесе масата с тялото си и всичко щеше да стане още в кръчмата, но тримата изглежда, че бяха яли попарата на милицията, и го привлякоха навън. Повървяха малко нагоре, където започна боят. Точно там, под бряста, до циганската махала, сякаш вдън земя, далеч от всички погледи. Случвало му се е да се бие и с повече хора. Охоо, какво е правил той преди години – преди времето на неговото очовечаване, преди квалификационните курсове и безсънните нощи над учебниците!... Сега го набиха лесно тези три мекерета, дето миришат на обор – мекерета такива!

Хубаво е да си полежи така върху коравата каменна настилка. Чувствува как си почива и как пиянството се утаява от тялото му, изчезва в плътта на земята. Тя попива виното и му връща трезвостта. Най-силно го болеше горната устна. Боеше се да я пипне, за да не изреве от яд. Под неспокойното звездно небе пълзяха облаци. Те закриваха една след друга звездните групи, разкриваха ги отново и продължаваха пътя си на изток с помощта на простата си навигация. Този вятър идваше откъм жилавата хълмиста земя. Той отвяваше здравия мирис на морето и шумолеше в засъхналите листа на бряста. Това му се хареса. Отдавна е забравил как шумолят дърветата, оттогава още, когато лежеше под дивите липи на странджанските склонове и целуваше устните ѝ, а до тях в кошницата дъхтеше набраният липов цвят, тогава, когато тяхната пристанищна бригада набра най-много цвят и тези, които отчитаха акцията, ги похвалиха. Тогава той целуваше омъжената жена и след всяка целувка питаше:

– Ще се омъжиш ли за мен?

И тя му отговаряше:

– Ще се омъжа, макар че не бива.

Най-после на него му омръзна да чува все този отговор и реши да запита сам:

– Защо не бива?

– Защото никога няма да бъдеш до мен. Също като него.

– Вярно е, но ще се оженим и ще ме чакаш. Аз не съм като него и заслужавам да ме чакаш.

- Ще те чакам и ще бера страховете.
- Тогава моряците да не се женят въобще.
- Така ще е най-добре – отвърна тя. – Защо не останеш в крайбрежното плаване?

Той се засмя високо и силно. Цялата околност се изпълни с неговия смях. Насмя се хубаво и чак като се умори от смях, се търкулна върху нея и я целуна отново...

Ето го сега в крайбрежното плаване! Минат не минат няколко дни, и си е у дома, при нея, при децата. Но всичко туй е толкова тъжно, за да се изживее, трябва да се полива с вино.

Болки чувствуваше и в лявата страна на врата. Този с жълтите зъби бе успял да замахне широко и го бухна с всичка сила там, просто пресече дишането му. В устната му кухина бе станала някаква промяна, но не от този удар, а от предишния. Езикът чувствуваше най-добре това – неговият връх се триеше по нещо остро. Унизително е да се лежи така, безпомощно, както лежат пребитите кучета. Какво ли биха си помислили децата му, ако знаеха, че баща им сега е проснат като пребито куче на улицата? Те винаги са изпитвали гордост, че имат баща моряк, който пътува по океаните и никога не забравя да им донесе подарък от далечните пристанища...

Тогава той търсеше магазина, за да купи най-хубавата спяща кукла, която казва „Мама!“, и все не можеше да го намери, а знаеше, че е някъде наблизко. Вървеше по Кързънстрийт. По тротоарите, в навалищата стояха жени от всички раси и се предлагаха на минувачите. Подвижен джаз-банд крачеше по бордюра и изпълняваше „Роземунда“. Представител на бандата поднасяше шапка. Лондончани пущаха в нея шилинги и пенита. Изведнъж като по даден знак какичките от всички раси се разбягаха. От двете посоки на улицата се появиха полицаи – правеха обикновена хайка. Какичките се стараеха да изчезнат, където могат: в магазините, в кината, в безистените. Лесно ги измъкваха оттам, защото ги познаваха.

Някой го хвана под ръка.

– Аз съм нова и можете да ме спасите – каза задъхано тя.

– Как?

– Като им кажете, че съм ви годеница... Мисля, че все още не ме познават.

Тя се притисна към него и му заговори за кухненски мебели. Той се усмихваше и се учудваше на това хладнокръвие. Полицаят мина край тях, изгледа ги, обърна се зад гърба им и продължи пътя си. Те излязоха на Парклейн, вън от всякаква опасност.

– Благодаря ви – рече тя. – Сега ще дойдете ли с мен? Ще ви струва три лири.

Той имаше тези три лири за кукла. Стискаше ги в ръката си.

– Не – каза с усмивка.

– Не?... Учудвате ме. – Тя добави с гордост: – Аз съм корсиканка... Каква е вашата професия?

– Моряк.

– Моряк?... Боже господи! И не искате да вкусите от плодовете на любовта?

Той я пусна и се отдалечи...

Письците на циганите долетяха отново. Може би там се разиграваше някаква драмичка. Вече ревяха и децата. Но скоро олелията притихна. Пак настъпи тишина и брястът зашумя, но вече не тъй отривисто. Вятърът чезнеше. Въпреки ранната есен времето продължаваше да си я кара по лятному. Призори като по програма отново ще излезе морският. Както през лятото. Стори му се, че дясното око не иска да се отвори. Не му е за първи път. Но на тази възраст може и да не му се размине леко. Очите му винаги трябва да гледат открито и остро, особено сега, когато са го наградил подлещите. „Няма да мисля за тях! Много мисля за тях, много! Станалото – станало. Какво повече могат да ми сторят?... Но очите ми трябва“...

Тогава, след предупредителния изстрел, параходът им спря. Водата на Средиземно море се люлееше като плът – бавно, плавно, задъхано – и беше много бяла, сякаш отразяваше тебеширените градове на крайбрежието. Френският катер се приближи. Спуснаха трапа. По него се изкачиха офицерите, придружени от охрана.

– Носите ли оръжие? – запита най-старшият от офицерите.

– Не – отвърна ясно капитанът на кораба.

– Ще направим проверка. Струва ни се, че пренасяте оръжие за Алжир.

Започна претърсването. Групата се запъти към трюмовете. Казаха му да стои до трапа. Няколко делфина играеха пред десния борд. Но той не гледаше натам. Гледаше въоръжения матрос. По право, двамата се гледаха. По-право, не само се гледаха, но разговаряха с очи.

„Ти си обикновен моряк като мен“ – казаха очите на французина.

„Да“ – съгласиха се неговите очи.

„Разбираш ме, нали?“ – усмигнаха се очите на французина.

„Не те разбирам“ – отвърнаха строго неговите очи.

„Как да не ме разбираш? – предразполагаха го очите на французина. – Ти нямаш нищо общо с твоите началници и с политиката, на която служат.“

„Лъжеш се! – казаха много строго очите му. – Сгрешил си адреса, драги!“

Неговите очи тогава гледаха остро, французинът се принуди да плюе през борда и започна да следи играта на делфините...

Той се поразмърда и разбра, че тялото му все още го слуша. Най-напред се опря на лактите си, надигна се и погледна около себе си. Тъмно. Невъзможно е да се види нещо. Вятърът беше паднал. Над градчето висеше абсолютен покой. Само облаците продължаваха да се движат, съвсем бавно, почти незабележимо. Между тях в небесните езера блестяха едри червени звезди. Сега уханието на морето се усещаше добре. То влизаше в гърдите му, съживяваше го, но заедно с възвръщането към живота се събуждаха и болките. Най-напред се дотътра до старинния зид и изпълзя по него. Успя да се изправи и се облегна на камъните. Постоя така, но усети замайване и му се стори, че ще бъде по-добре, ако седне. Той не седна, а се отпусна, при което пуловерът му заедно с ризата останаха притиснати към зида и се показа разголеният му кръст. Кожата му почувствува допира на студения камък. Вдигна ръка да види колко е часът. Часовникът беше натрошен. Някъде залая куче и от това му стана необяснимо приятно. Все пак градчето бе дало да се разбере, че в него има живот.

Можеше да поседи още така и нямаше да загуби нищо, защото тук никой не го чакаше, но обикновеното човешко безпокойство го накара да се вдигне отново. Тръгна по неравната уличка, която се спущаше край кръчмата и излизаше на площада. Движеше се бавно и доколкото можеше, внимаваше да не падне. Падна два пъти. Втория път се строполи на площадчето. Но тук не беше толкова злоещо, имаше няколко светлини и най-важното – долу се виждаше кеят.

Параходчето беше мръсно и очукано от всички страни. Всеки път, когато влизаше в него, имаше чувството, че нагазва в куп ръждясала ламарина, захвърлена на боклука. И въпреки туй те плаваха с него, дявол да го вземе, товареха и пренасяха и което е по-важното – все още не бяха потънали. Някога той уважаваше подобни ръждясали ковчези и намираше известна прелест да пътува с тях, но като се качи на големия кораб, промени отношението си към всички буболечки, които миришат на кухня. В „каюткомпанията“ светеше. Там винаги играеха на карти до късно. Промъкна се тихо, слезе в спалното помещение и както беше облечен, се стовари върху първата койка. Тук беше горещо. През отворената врата влизаше миризма на сушен паламуд – десетки риби бяха прострени навън да съхнат като пране... Изглежда, че не е минал толкова

тихо по палубата. Чуха се стъпки. На входа застана човек. Не може да го познае. Може би окото му е пострадало повече, отколкото предполагаше.

– Колка, ти ли си?... Чуваш ли, Колка?

Беше гласът на готвача. Морякът напипа електрическия ключ и го завъртя.

– Колка, кой те е наредил така?

– Махай се!

– Ти си премазан!

– Махай се!

Морякът не мръдна. Дясната му ръка стискаше няколко карти за игра.

– Майкоо, да се видиш!

– Загаси!

Подигна се от койката и се отпусна обратно. Тъмнината му се нравеше. Тя сякаш преграждаше пътя на целия свят към него.

– Окото ти е затворено, джуната ти е разцепена! – Морякът чувствуваше страх и любопитство. – Видя ли се в огледалото?

– Остави ме!

Той не можеше да види кой друг бе дошъл, нито пък искаше да знае. Само слушаше как двамата си шептят.

– Колка! – рече новодошлият.

– Махайте се!

Двамата се приближаваха в тъмнината. Усети ги как се надвесват над него, дори ги помириса, защото воняха на олио и риба.

– Оставете ме! – каза примирително той. – На вас казвам.

– Обади се Вълчев от управлението. Нареди да го потърсиш по телефона.

– Махайте се!

– По много важна работа. Каза, когато и да се върнеш, да му се обадиш в управлението.

– Махнете се!

– Говори особено – обърна се единия към другия.

– Устата му е разбита – отвърна готвачът.

– Махнете се!

– Колка, Вълчев каза да те намерим под дърво и камък.

– Махнете се, казах ли ви?

– Ако не му се обадиш, ще ни накаже... Капитане, съобщихме му.

Капитанът запали лампата. Той не обърна внимание на обезобразеното му лице. Приблужи се, хвана ръката му и го издърпа нагоре.

– Отивай! – каза капитанът. – Щом те викат от управлението, върви!...

Не знаеше колко е часът, не знаеше защо го викат, не знаеше къде стъпва, но вървеше. Викаше го началникът. Безразлично му е какъв удар ще получи сега. Нека го изхвърлят и от тази ръждясала тенекия. Може да постъпи като крановик в портовото. Ако не го приемат и там, ще се залови за риболова. Сам, без началници и колкото може по-далеч от подлещите – все ще изхрани децата си. Като вървеше към пощата, той погледна морето и може би за стотен път си помисли, че то дава на всички, стига човек да знае как да си вземе от него. Но как може да има подлещи и в морето – това не му е ясно. И колкото повече мислеше, толкова повече не проумяваше: как може да има подлещи в морето?... Обърна се и го погледна отново. То стоеше долу равно и меко, простряно по всички посоки, чисто и вечно и не приличаше нито на небето, нито на земята, нито на деня, нито на нощта, нещо съвсем особено, което може да принадлежи само на силните и честните, а всъщност принадлежи на всички и всеки може да прави с него каквото си ще.

– Колка, ти ли си?
 – Аз съм.
 – Колка, ти ли си?
 – Аз съм... другарю Вълчев.
 – Къде си бил досега?
 – Кажете, другарю Вълчев.
 – Къде си бил досега?... Колко е часът?
 – Не знам... Кажете, другарю Вълчев...
 – Защо фъфлеш? Пиян ли си?... Казвай, при жена ли си бил?
 – Стига въпроси!... Не можеш ме уплаши, разбра ли?
 – Защо фъфлеш?... Чуваш ли?... Мълчиш!... Къде е капитанът?
 – На кораба.
 – Ще ми кажеш ли какво става с теб?
 – Слушай, ще ти затворя телефона!... Омръзнаха ми вашите партийни номера!
 Оставете ме вече!... Искам да спя!
 – Кога тръгвате?
 – Утре. Щом натоварим, заминаваме за Мичурин.
 – Можеш ли да се прибереш с автобуса? Утре следобед трябва да бъдеш в управлението... В други ден тръгваш на далечно плаване.
 Ръката му, стиснала телефонната слушалка, изведнъж се изпоти. Бакелитът лепнеше в дланта му. Той искаше да го захвърли, но беше залепен за дланта му.
 – Разбра ли? Утре тръгваш, с каквото намериш, и следобед да бъдеш при нас!
 – Няма да...
 – Реабилитиран си! Възстановяваме и партийното ти членство. Корабът заминава други ден заранта.
 – Няма да дойда. – Гласът му беше спокоен.
 – Не говориш ясно. Разбра ли, че утре те чакаме?
 – Разбрах. Няма да дойда. Сега ти разбра ли?
 – Защо няма да дойдеш? Не чу ли? Реабилитиран си. Всичко се разнищи. Онези са разобличени и уволнени...
 – Разобличихте ги и ги уволнихте... От днес вече не съм човек, който е zlepоставял страната си.
 – Да.
 – Всичко е наред... Не съм дори контрабандист.
 – Нали това ти говоря!... Потегляш за Япония...
 – Всичко е наред – повтори с равен глас той.
 – Да... Какво говориш ти бе?
 – Казвам, че всичко е наред – рече той. – Сега ми се спи. На теб не ти ли се спи?
 Знаеш ли колко е късно?
 – Трябва да се приготвиш. Казахме на Мария. Тя реди багажа ти.
 – Тогава всичко е наред...
 – Ей, какво става с теб?... Знаеш ли, че ако съм там, ще те пребия! Какво искаш от мен?... Нали ти каз...
 – Защо няма някой вас да пребие!...
 – Чуваш ли се какво говориш?
 – ... да ви натъпче в миша дупка...
 – За кого говориш?
 – Нищо! Всичко е наред...
 – Ще те убия!... Ревльо!... Сега ще плачем ли?... Утре те ча...
 Той трасна слушалката.

Облаците стояха неподвижно и бяха изтънели – жалки остатъци от голямото стадо, изчезнало на изток. Над далечния тъжен бурун бе изплувало лунно зарево. Той слезе на брега и нагази във водата. Застанал така, пребитият почувствува как влагата влиза през обувката до кожата му. Гледаше морето и усещаше величието му. То беше жестоко и злоещо в своите изпълнени със сероводород бездни и гальовно там, където не достигаха зловонията на смъртта – мъжествено море, различаващо се от всички други морета. Наведе се и загреба от него. Планктонът заблестя и потече от ръцете му като мед. Наплиска лицето си и изстена от болка. Раната на устата го болеше, но в сърцето му олекваше. Светът отново ставаше предишният и го обземаше лекота. Това не се дължеше на лунното зарево.

Изми всичката кръв и напипа с пръсти зъбите си. Зъб и половина му бяха откъртили. Някой му дължеше зъб и половина.